

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 แหล่งข้อมูลเพื่อการค้นหา

ด้วยความซับซ้อนของปัญหาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่เชื่อมโยงอดีตกับพัฒนาการในปัจจุบันและอนาคต และเพราะงานสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่มีมนุษย์เป็นผู้สร้าง ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกายภาพรวมถึงเทคโนโลยีสถานะแวดล้อม ได้นำไปสู่การเกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ในที่สุดได้พัฒนาไปเป็นเอกลักษณ์ไทยตามกาลเวลาที่ผ่านไป อาจพินิจพิจารณาว่าเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมได้ในหลากหลายมิติ ทั้งในมิติทางนามธรรมและรูปธรรม ในมิติทางสุนทรียภาพและทางสัญลักษณ์ ที่เกิดบูรณาการเป็นลักษณะไทย ที่อาจสัมผัสได้จากรูปแบบการวางผังและการสร้างมวล จากการจัดองค์ประกอบ รูปทรง และสัดส่วน ที่สนับสนุนด้วยส่วนประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม รวมทั้งในมิติท่ามกลางวิถีธรรมชาติที่อาจกลมกลืนหรือขัดแย้งกับมิติวิถีชีวิตและวิถีชุมชน ที่จะต้องดำเนินต่อไปที่เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้อิทธิพลกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพท้องถิ่นหรือท้องถิ่นภูมิตน

ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด มุ่งชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนและความหลากหลายของตัวแปรจำนวนมากที่ต้องนำมาพิจารณาในงานออกแบบสถาปัตยกรรม การศึกษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในงานวิจัยนี้ จึงต้องอาศัยวิธีการศึกษาอย่างครอบคลุม ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากแหล่งข้อมูลหลัก ๆ 5 แหล่งด้วยกัน ได้แก่

การศึกษาจากเอกสาร เป็นการศึกษาจากเอกสารวิชาการโดยรวมตำรา หนังสือ วารสาร รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียน ฯลฯ จากทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อมุ่งค้นหาทฤษฎี แนวความคิดและองค์ความรู้ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือคนทั่วไปและในหมู่สถาบัน ที่จำเป็นต้องอิงทฤษฎีและแนวคิดเพื่อสร้างแนวทางในการปฏิบัติวิชาชีพ รวมถึงเพื่อการศึกษาสาระและประเด็นต่าง ๆ จากผลงาน

ค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ ที่อาจใช้ในเชิงสนับสนุนหรือเชิงขัดแย้งกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น การศึกษาจากเอกสารจึงเป็นเหมือนการศึกษาจากผู้รู้ผ่านการบันทึกเพื่อการถ่ายทอดต่อไป เอกสารวิชาการยังเป็นแหล่งบันทึกงานสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงพัฒนาการตามกาลเวลาที่ผ่านไป (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ, 2536)

การสำรวจงานสถาปัตยกรรม งานสถาปัตยกรรมเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมสรรค์สร้าง (built environment) การสำรวจงานสถาปัตยกรรมจึงเป็นการสัมผัสสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะได้ค้นพบปรัชญาเบื้องลึกที่เป็นเหตุผลหรือที่มาของรูปแบบ โดยการสังเกตหรือบันทึกปรากฏการณ์ทางสถาปัตยกรรมในบริบทสภาพแวดล้อมกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาของคร่อม ทั้งวัสดุที่ใช้ วิธีการก่อสร้าง รูปแบบเฉพาะ (style) สุนทรียภาพ ตลอดจนภูมิทัศน์โดยรอบ รวมไปถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรมโดยรวม จากการพิจารณาอาคารที่สัมพันธ์กับชุมชนเมือง จึงจะนับว่าเป็นการสำรวจที่ครอบคลุม

การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ สถาปนิกเป็นผู้รังสรรค์ เนรมิตจากจินตนาการภายใต้เงื่อนไขที่เป็นบริบทแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสภาพที่ตั้ง สภาพสังคมวัฒนธรรม วัสดุและเทคนิคการก่อสร้าง สภาพแวดล้อมที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ เพื่อสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าที่ตอบรับกับบริบทในมิติต่าง ๆ การสัมภาษณ์สถาปนิกจึงเป็นการหาข้อมูลเชิงลึกเพื่อเข้าใจถึงแนวคิดที่ซ่อนเร้นหรือแอบแฝงอยู่ในงานสถาปัตยกรรมของสถาปนิก การถ่ายทอดจากคำพูดของสถาปนิกผู้ออกแบบจึงเป็นการค้นหาข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และสามารถดึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ออกแบบออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ได้ ส่วนการสัมภาษณ์นักวิชาการ มุ่งค้นหามุมมองที่หลากหลายและต่างจากสถาปนิก

การสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไป เป็นการมุ่งค้นหาข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับระดับความเห็นด้วยที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งองค์ประกอบหลัก ๆ ของความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามที่ได้กำหนดไว้ในกรอบวิจัยทั้ง 6 ซึ่งครอบคลุมสาระสำคัญตั้งแต่ลักษณะเชิงนามธรรม/รูปธรรม การก่อรูป การจัดองค์ประกอบ ส่วนประกอบและส่วนประณีต ไปจนถึงสถาปัตยกรรมเขียว อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ ข้อมูลเชิงปริมาณเหล่านี้ซึ่งได้จากแบบสอบถาม แสดงค่าน้ำหนักที่บ่งบอกถึงความสำคัญและการยอมรับในลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามทัศนะของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปในวงการวิชาชีพสถาปัตยกรรม

การสอบถามกลุ่มคนทั่วไป มุ่งค้นหาข้อมูลเชิงปริมาณในทำนองเดียวกันจากทัศนะของกลุ่มคนทั่วไป โดยเป็นการถามจากแบบสอบถามที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับสอบถามคนทั่วไป ซึ่งมีประเด็นที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะ หรือถ้าจำเป็นต้องใช้ ก็มีคำอธิบายเพิ่มเติมในแบบสอบถามความคิดเห็นของคนอกวิชาชีพสถาปัตยกรรม ผลที่ได้จากแบบสอบถามกลุ่มคนทั่วไปย่อมมีความสำคัญต่อการยอมรับเอกลักษณ์ไทยในระดับชาติ

3.2 ขั้นตอนและวิธีการในภาพรวม

แต่ละโครงการวิจัยมีขั้นตอนและรายละเอียดวิธีการตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) โดยการศึกษาและรวบรวมจากเอกสารทั้งตำรา หนังสือ วารสาร รายงานวิจัย งานเขียน ฯลฯ ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์ และที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีการบันทึกความหมาย/นิยามของแนวคิดหลัก ๆ พร้อมสาระที่เป็นแนวความคิด การอ้างคำกล่าวที่สื่อความหมายแนวคิดนั้น ๆ รวมทั้งการศึกษางานสถาปัตยกรรมที่เป็นกรณีตัวอย่างที่สอดคล้องกับสาระของแนวคิดหลัก พร้อมจัดทำรายการอ้างอิง ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดวิจัยไปพร้อม ๆ กับการค้นหาแนวคิดหลัก ๆ โดยอาศัยสาระสำคัญจากแนวความคิดต่าง ๆ ในการกำหนดงานส่วนนี้เป็นพื้นฐานของสาระทางวิชาการที่ได้นำเสนอ ในบทแนวคิด งานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการส่วนนี้ในช่วง 6 เดือนแรก และในช่วงเวลาต่อมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับกรอบแนวคิดวิจัยให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การออกสำรวจงานสถาปัตยกรรม จากงานสถาปัตยกรรมกรณีตัวอย่างที่ได้ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และงานสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นในแนวความคิดและหรือรูปแบบที่ได้รับรางวัลจากสมาคมวิชาชีพ หรือได้รับการเผยแพร่ในเอกสารวิชาการอย่างกว้างขวาง โดยที่มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดหลัก ๆ และสาระในกรอบแนวคิดวิจัย ได้จัดทำเป็นรายการอาคารสถานที่ที่ควรแก่การออกสำรวจทางสถาปัตยกรรม พร้อมการคัดเลือกด้วยการจัดลำดับความสำคัญของอาคาร และความสอดคล้องกับกำหนดการเดินทาง ทั้งนี้ การออกสำรวจงานสถาปัตยกรรมได้ครอบคลุมงานสถาปัตยกรรมที่แสดงออกเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามแนวคิดหลัก ๆ และสาระสำคัญที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดวิจัย โดยกระจายการสำรวจให้ครอบคลุมภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และจังหวัดใกล้เคียง โดยการออกสำรวจส่วนใหญ่อยู่

ในช่วงเดือนที่ 6-12 (รายละเอียดการออกสำรวจงานสถาปัตยกรรม ปรากฏในภาคผนวก 1)

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ คณะผู้วิจัยได้ออกทำการสัมภาษณ์โดยตรง และการสัมภาษณ์โดยตั้งคำถามผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามรายละเอียดดังนี้ (ภาคผนวก 2 และภาคผนวก 3)

การสัมภาษณ์โดยตรง คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์สถาปนิก/นักวิชาการ รวม 20 คน จากการออกทำการสัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 14 รายการ เป็นสถาปนิกที่เป็นผู้ออกแบบหรือรับผิดชอบโครงการงานสถาปัตยกรรมที่ได้ออกสำรวจแล้ว รวมทั้งโครงการงานสถาปัตยกรรมที่ยังไม่ได้ออกสำรวจในบางส่วน หรือที่คาดว่าจะออกสำรวจในอนาคต ทั้งนี้ ได้มีการส่งหนังสือถึงผู้ให้สัมภาษณ์ โดยได้กำหนดคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าใน 3 ประเด็นหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ:

- 1) แนวคิดเบื้องหลังงานออกแบบและแรงบันดาลใจ
- 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ พร้อมตัวอย่างงานออกแบบ
- 3) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดรูปแบบลักษณะไทยตามหัวข้อโครงการวิจัยเฉพาะ

การให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวจะขึ้นาศึกทางสู่การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ทั้งนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ในช่วงเดือนที่ 13-18

การสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ รวม 5 คน โดยการตั้งคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการตอบที่ผ่านการไตร่ตรอง เพราะมุ่งถามในประเด็นที่มีความซับซ้อนและแง่มุมทางวิชาการ รวม 7 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่

- 1) ความจำเป็นในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทยสำหรับสังคมไทยที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุลักษณะ
- 2) การออกแบบที่แสดงออกเอกลักษณ์ไทยในเชิงรูปธรรม โดยไม่นำรูปแบบ 'ของสูง' (รูปแบบวัดและวัง) มาใช้โดยไม่ขัดต่อฐานานุลักษณะ
- 3) ความคิดเห็นต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
- 4) ความคิดเห็นต่อการนำรูปแบบเชิงสัญลักษณ์มาใช้กับอาคารสมัยใหม่ตามแนวคิดความเชื่อไตรภูมิ (กรณีอาคารรัฐสภาแห่งใหม่) และตามแนวที่มีการ

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยทั้งกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป การวิเคราะห์ สำหรับแต่ละโครงการวิจัยเฉพาะมีดังต่อไปนี้

1. ระดับค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นด้วย พร้อมส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการตอบของผู้ตอบที่เป็นสถาปนิกทั่วไปและคนทั่วไป ต่อข้อคำถามเกี่ยวกับ แนวความคิดและรูปแบบ

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis)² เพื่อค้นหามิติที่มีความสำคัญ ตามลำดับของแต่ละกรอบแนวคิดวิจัยที่ปรากฏในโครงการวิจัยเฉพาะทั้ง 6 โครงการ การวิเคราะห์องค์ประกอบนี้จะชี้ถึงมิติที่มีความสำคัญในการ กำหนดแนวความคิดและรูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

ทั้งนี้ ได้จัดให้มีการวิเคราะห์ต่อท้ายการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ในการ วิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผลข้อมูลจากการสำรวจทางกายภาพ การ สัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการเกี่ยวกับแนวความคิดและเบื้องหลังแนวความคิดการ ออกแบบ และจากการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับระดับ ความคิดเห็นด้วยที่มีต่อแนวความคิดและรูปแบบที่นำไปสู่การสร้างสรรคเอกลักษณ์ สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยที่เป็นไปตามสาระสำคัญของกรอบแนวคิดวิจัยของแต่ละ โครงการ รวมทั้งได้จัดให้มีการวิเคราะห์ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการ คิดใหม่-ทำใหม่ จากการพิจารณาแนวรูปแบบและแนวโน้มในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปและการเสนอแนะ การนำเสนอบทสรุปและเสนอแนะ จากการวิจัยตามกรอบแนวคิดวิจัยของแต่ละโครงการทั้ง 6 โครงการ แยกจากกัน เพื่อ ความชัดเจนตามแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) และสาระสำคัญตามแนวความคิด (concepts) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีการชี้ประเด็นเกี่ยวกับการสืบสาน การ ปรับเปลี่ยนและการคิดใหม่-ทำใหม่ในแนวความคิดและรูปแบบจากอดีตสู่ปัจจุบันและ อนาคต โดยให้มีข้อสรุปที่มีความชัดเจนและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการออกแบบ งานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทยที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน

ส่วนข้อเสนอแนะได้มุ่งไปที่ประเด็นต่าง ๆ ที่ยังจะต้องมีการค้นหา/วิจัยเพิ่มเติม และการพัฒนาต่อไปในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับอาคารที่มีความสำคัญ ระดับชาติ รวมทั้งอาคารที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศจากการท่องเที่ยว โดย การสร้างสรรค์ให้มีเอกลักษณ์ไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งจำเป็นต้องมีการ ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

² อ่านรายละเอียดการวิเคราะห์ องค์ประกอบ (factor analysis) ใน Coughlin & Knight (2007); <http://rci2010.wordpress.com/> การวิเคราะห์องค์ประกอบ

3.3 รายละเอียดวิธีการวิจัยโครงการสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

โครงการวิจัย สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ มีสาระสำคัญและรายละเอียดวิธีการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนากรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) งานวิจัยนี้ต้องประมวลแนวคิด (concepts) หลากหลายที่จัดเป็นพื้นฐานของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ จากแหล่งข้อมูลทั้ง 5 (เอกสาร การสำรวจงานสถาปัตยกรรม การสัมภาษณ์สถาปนิก/นักวิชาการ และการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป) โดยการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. ผลจากการพัฒนากรอบแนวคิดวิจัยนำไปสู่การประมวลแนวความคิดต่าง ๆ จำนวนมากภายใต้แนวความคิดหลัก ๆ (key concepts) 4 ประการที่เป็นกรอบพื้นฐานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ดังนี้

1. สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์
2. สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี
3. สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ
4. สถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ทั้งนี้ สาระสำคัญของแต่ละแนวคิดหลักประกอบด้วยแนวความคิดและสาระที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีการพัฒนาต่อไปในรายละเอียดเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย

3. หนึ่งในข้อคำถามในการสัมภาษณ์สถาปนิกเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ ซึ่งครอบคลุมปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม และแนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ นอกจากนี้ยังรวมถึงประเด็นเกี่ยวกับการวางเคียงกันขององค์ประกอบสมัยใหม่กับประเพณี และการขัดต่อฐานานุลักษณะ ที่สอดคล้องกับผลงานออกแบบและความเชี่ยวชาญของผู้ให้สัมภาษณ์

4. หนึ่งในข้อคำถามการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยสำหรับอาคารที่มีความสำคัญระดับชาติสำหรับสังคมปัจจุบัน โดยที่เป็นประเภทอาคารที่ไม่เคยมีมาก่อน (ไม่ใช่ประเภทวัดและวัง) จะมีการออกแบบที่แสดงเอกลักษณ์ไทยในเชิงรูปธรรมได้อย่างไรโดยไม่นำรูปแบบ

ปรับให้ดูทันสมัย (กรณีอาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์)

- 5) ความคิดเห็นต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมที่อิงกับสภาพภูมิอากาศเป็นหลักโดยไม่นำปัจจัยด้านรูปแบบเฉพาะ (style) มาร่วมพิจารณา
- 6) ลำพังการสร้างสรรค์ตามแนวสถาปัตยกรรมเขี้ยวเพียงพอต่อการกำหนดลักษณะไทย/เอกลักษณ์ไทยหรือไม่ โดยไม่นำมิติทางด้านรูปแบบเฉพาะมาพิจารณาในการออกแบบ และ
- 7) ความสำคัญของปัจจัยต่อไปนี้ต่อการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมปัจจุบัน: การจัดผังและการจัดรูปอาคาร (planning & configuration) สัดส่วนหลังคาและอาคารในมิติ 'scale & proportion' องค์ประกอบและส่วนประดับในมิติ 'components, elements & ornaments' เมื่อมีการผสมผสาน 'ของเดิม' และ 'ของใหม่' เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะการแปรผันที่เกิดจากความต้องการด้านการใช้สอย ด้านการสื่อสาร ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและอื่นๆ ของสังคมปัจจุบัน

ทั้งนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในช่วงเดือนที่ 17-18 และได้มีการจัดทำการถอดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์คำต่อคำ และจัดทำบทสรุปการให้สัมภาษณ์พร้อมการแสดงผลงานออกแบบจากการสัมภาษณ์แต่ละราย

ขั้นตอนที่ 4 การสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป จากข้อมูลที่ได้รวบรวมตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 3 ประกอบกันนำไปสู่การจัดทำแบบสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้วยที่มีต่อแนวคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมตามแนวคิดหลัก ๆ และสาระแนวความคิดสำคัญ ๆ ของโครงการวิจัยเฉพาะทั้ง 6 โครงการว่า เห็นด้วยมากน้อยเพียงใดกับแนวความคิดและรูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่ของข้อคำถามมีภาพประกอบคำถาม คำถามมีจำนวนประมาณ ± 25 ข้อ ต่อกลุ่มผู้ตอบต่อโครงการวิจัยเฉพาะ ดังนั้นโดยรวมแล้วมี 158 คำถามสำหรับการถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และ 135 คำถามสำหรับการถามกลุ่มคนทั่วไป สำหรับโครงการวิจัยเฉพาะ ทั้ง 6 โครงการ โดยผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้ใน 2 ช่องทางด้วยกัน คือ การตอบแบบสอบถามทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการตอบแบบสอบถามทางเอกสาร ซึ่งปรากฏว่า การเลือกตอบผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนน้อยกว่า โดยผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นสถาปนิก ทั้งนี้โดยการเลือกผู้ตอบผ่านการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (convenient sampling)

ทั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด (ชุดสถาปนิกทั่วไปและชุดคน

ทั่วไป) ใน 2 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นแรก ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้แบบสอบถามที่ได้จัดเตรียมไว้ รวมทั้งการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้มีการใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผู้ใช้มีความเข้าใจคำถามตรงกัน และได้มีการจัดทำนิยามเพื่อการอธิบายศัพท์เทคนิคต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ขั้นที่ 2 จัดให้มีการทดสอบซ้ำ (test-retest) เพื่อทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ให้มีการประเมินความเห็นใน 5 ระดับด้วยกัน ผลของการทดสอบจากจำนวนตัวอย่าง 25 รายสำหรับกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และ 35 รายสำหรับกลุ่มคนทั่วไป ปรากฏว่ามีค่าความสัมพันธ์อย่างมีนัยของข้อมูลครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 จากข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละชุดทั้ง 2 ชุด และแต่ละโครงการทั้ง 6 โครงการ โดยมีค่า Pearson Product-Moment Correlation Coefficient (r) ดังนี้

ชุดสถาปนิกทั่วไป ค่า r ระหว่าง 0.667 – 0.919 มีนัยสำคัญที่ระดับ .000

ชุดคนทั่วไป ค่า r ระหว่าง 0.663 – 0.932 มีนัยสำคัญที่ระดับ .000

ส่วนจำนวนตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้กำหนดไว้ดังนี้

ผู้ตอบสถาปนิกทั่วไปในโครงการเฉพาะ 6 โครงการ:

ผู้ตอบที่เป็นสถาปนิกทั่วไป โครงการละอย่างน้อย 200 คน¹

ผู้ตอบคนทั่วไปในโครงการเฉพาะ 6 โครงการ:

ผู้ตอบที่เป็นคนทั่วไป โครงการละอย่างน้อย 300 คน¹

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบูรณาการพร้อมการอภิปรายผล จากข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้ง 5 แหล่ง ได้มีการวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องมาตามลำดับ เพื่อการใช้ประโยชน์ตามขั้นตอนของงานวิจัย ได้แก่ การจัดทำกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) การค้นหารูปแบบที่แสดงออกเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ การค้นหาแนวความคิดเบื้องต้นหลังการออกแบบ ซึ่งเป็นที่มาของเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ รวมทั้งแนวความคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์หุ้มนมอมและ แง่คิดที่มีต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมที่เชื่อมโยงกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมปัจจุบัน และท้ายสุดเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้วยที่มีต่อแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์

¹การกำหนดจำนวนตัวอย่าง มีความคลาดเคลื่อน $\pm 7\%$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Israel, 1992: 3)

‘ของสูง’ มาใช้เพื่อไม่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ

5. ในการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป มีรายละเอียดเชิงปริมาณดังต่อไปนี้

กลุ่มสถาปนิกทั่วไป: จำนวน 202 คน แบบสอบถาม จำนวน 31 ข้อ

กลุ่มคนทั่วไป: จำนวน 316 คน แบบสอบถาม จำนวน 23 ข้อ

6. ในการค้นหาลักษณะการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ จำเป็นต้องกำหนดแนวรูปแบบที่เป็นมิติเชิงรูปธรรม ให้มีความชัดเจนสำหรับแนวความคิดต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภูมิลักษณ์ สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ และสถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อการเชื่อมโยงกับผลงานสถาปัตยกรรมในการจำแนกตามลักษณะการสืบสาน การปรับเปลี่ยน หรือการคิดใหม่-ทำใหม่